

Spopad med delavci in policijo v Parizu

Stavkovni val zajel Francijo. General Charles de Gaulle zahteva razpis splošnih volitev

Pariz, 16. sept.—Čez 130 delavcev in policajev je bilo ranjenih v spopadih in izgrelih v glavnem delu Pariza. Komunisti so oklicali stavke, da paralizirajo Francijo, ki je zabredla v resno ekonomsko krizo. Čez 90.000 avtnih, jeklarskih in letalskih delavcev je zastavkalo.

General Charles de Gaulle in njegovi pristaši so aktivni v krajih doline ob reki Rhone. General je na poti v Pariz. Levičarji in desničarji so izkoristili sedanje politično mrtvilo, nezadovoljstvo in brezupno stanje v svoj prilog, da pridejo na krnilo.

Maurice Thorez in Jacques Duclos, voditelja komunistične stranke, sta sestavila načrte glede oklica splošne stavke v znak protesta proti novi vladi, katere predsednik je Henri Queuille, ker se je odločila za zvišanje davkov, odbila pa zahtevo za zvišanje plač. Izgleda, da se Francija ne bo izvlekla iz ekonomske krize kljub ameriški pomoči, katero dobiva na podlagi Marshallovega načrta. Ljudstvo je nezadovoljno, ker cene stalno naraščajo.

General De Gaulle zahteva razpust narodne skupščine in razpis splošnih volitev. On zbira sklad 250.000.000 frankov in pričakuje, da se bodo milijoni Francozov strnili pod njegovo zastavo.

Pred letalsko tovarno v pariškem predmestju se je spopad 2.500 stavkarjev z orožniki in policaji. Spopad je sledil, ko je uprava tovarne ignorirala pritožbe stavkarjev. Stavkarji so napadli orožnike in policajce s kamenjem, opeko in drugimi

Poziv na boj proti resoluciji

Izdal ga je direktor progresivne stranke

Chicago. — "Vsi Čikažani se morajo boriti proti resoluciji, katero je predložil mestni odbornik John Burmeister," pravi Zalmon Garfield, direktor progresivne stranke v čikaškem okraju, v pozivu. "Resolucija zahteva, da morajo vsi izvoljeni in nastavljeni mestni uradniki ter uslužbenci položiti prisego lojalnosti in izjaviti, da niso komunisti.

V svojem svarilu o možnih komunističnih poskusih izolacije glavnega dela mesta in sabotiranja javnih naprav je Burmeister prezrl nevarno možnost, da bodo komunisti izpustili opice iz zverinjaka v Lincolnovem parku. Mnogi politiki in mestni hiši, ki zahtevajo čistko, se obnašajo kot opice."

Zupan Martin Kennelly je podprl Burmeisterja. "Morali bi vedeti, kdo dela za mesto," je dejal. "Strinjam se z županom, da bi morali vedeti, kdo v resnici sabotira javne naprave in podeliško elektrifikacijo," je rekel Garfield. "Vedeti bi morali tudi, kdo je v ozadju zvišanja vozne, na cestni in nadcestni železnici in kam gre denar. Zvišanje je dejanska in dnevna sбота. Ta ni ponočna mora mestnega odbornika, ki ne more spati.

Ta histerija se je pričela s Taft-Hartleyevim protidelavskim zakonom in se nadaljuje. Podžigajo jo ljudje kot sta mestna odbornika Burmeister in Dubois. Zalostno je, ker je zupan Kennelly blagoslovil poskuse, katerih cilj je uničenje civilnih svoboščin.

Tožba proti klavniškemu trustu

Vlada zahteva razcepitev in reorganiziranje kompanij

Chicago, 16. sept.—Vlada je vložila tožbo pri federalnem distriktnem sodišču proti štirim velikim klavniškim kompanijam. Te so Swift & Co., Armour & Co., Cudahy Packing Co. in Wilson & Co. Obtožene so monopolistične prakse. Vlada zahteva v tožbi razcepitev klavniškega trusta in reorganiziranje na 14 separatnih in konkurenčnih kompanij.

Besedniki kompanij so izjavili, da je tožba političnega značaja, ker se bližajo volitve. "Swift & Co. ni kršila nobenega zakona," je dejal njen predsednik John Holmes. "Značilno je, ker je bila tožba vložena v začetku volilne kampanje. Očitno je, da je poskus zvrnitve odgovornosti za inflacijsko dvigavanje cen na kompanije. Popolnoma sem uverjen, da bo kompanija oproščena, ko bodo sodišču predložena vsa dejstva."

George A. Eastwood, načelnik Armour & Co., je dejal, da so bile slične obdolžitve že večkrat izrečene in vselej zavrnjene pred sodišči. On je zanikal trditve, da so profiti kompanije odgovorni za dvigavanje cen mesa in klavni živini.

Tožbo proti klavniškim kompanijam je vložila protitrustna divizija federalnega justičnega departamenta.

Akcija proti kanadskim delegatom

San Francisco, Cal.—Ameriške imigracijske oblasti niso dovolile ducatu kanadskih delegatov prihoda v Ameriko in udeležitve konvencije unije Mine, Mill & Smelter Workers CIO, ki se je pričela v tem mestu 13. septembra. Konvencija je poslala imigracijskemu uradu in predsedniku Trumanu telegram s protestom. V protestu pravi, da je akcija imigracijskih oblasti povezana z verigo dogodkov in vzorce policijske države. Prej so oblasti zabranile vstop kanadskim delegatom na konvencijo unije United Electrical, Radio & Machine Workers v New Yorku.

Cete bodo nalagale tovore

San Francisco, Cal., 16. sept.—Armada je naznanila, da bodo čete nalagale vojaške tovore. Na naznanilo je takoj odgovoril Harry Bridges, predsednik unije pristaniških in pomolških delavcev, da ne bo držal križem rok, če bodo čete prevzele vlogo stavkolomcev. Bridges je zapretil z raztegnitvijo stavke.

SIN KITAJSKEGA DIKTATORJA GOVORI O SOCIALNI REVOLUCIJI

Sanghaj, Kitajska, 16. sept.—General Chiang Cingkuo, v Rusiji izobražen sin diktatorja Kaišeka, je pred veliko množico izjavil, da je Kitajska danes v vrtnici socialne revolucije. V svojem govoru je kritiziral nepatriotične trgovce in kitajske bogatašine.

Cingkuo je prišel v Sanghaj kot ekonomski šef in svrho izvajanja odredb svojega očeta, ki naj bi ustavile inflacijo. Dal je aretirati že več sto trgovcev in bankirjev zaradi kršenja odredb. Kljub aretacijam se cene dvigajo.

"Naša nova ekonomska politika je socialno revolucionarno gibanje," je dejal pred množico, ki mu je navdušeno aplavdirala. "Nekateri bogatini in špekulanti so nagradili ogromno bogatstvo na račun krvi, solz in trpljenja delavskih slojev. Odredil bom na podlagi odredb konfis-

Domače vesti

Is Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi boleznii je v bolnišnici umrla Marie Somrak, stara 38 let, rrojena v Clevelandu, članica SZZ. Zapušča moža Josepha, dva sinova, mater in tri poročene sestre.

Nov grob na vahuodu

Olean, N. Y. — V bližini Youngsvilla, Pa., so 3. sept. našli v nezavesti Josepha Merharja, toda predno je prišla zdravniška pomoč je bil že mrtev. Vzrok smrti je bilo vnetje možganov radi vročine. Pokojni je delal večino mo gozdovih v okolici Coryja, Pa. Doma je bil iz Bukovja, fara Studeno pri Postojni. Tukaj v Oleanu zapuščaka razporočeno ženo in hčer, v Weston Millsu, N. Y., poročeno hčer in dva vnuka, v starem kraju pa brata in sestro. Par dni pred smrtjo je bil na obisku v tej nasebini, pokopan pa je bil v Youngsvillu, Pa.

Poskus tatvine poljskih pridelkov

Farmerji in odjemalci žrtve

Chicago, 16. sept.—Henry A. Wallace in farmerji, ki podpirajo progresivno stranko, so izjavili, da vidijo poskus tatvine poljskih pridelkov v tem letu. Kot lopovi v zaroti so omenjeni procesorji živil in trgovci, voditelji demokratske in republikanske stranke pa kot sodelovalci.

Žrtve zarote naj bi bili farmerji in odjemalci. Obdolžitve je izrekel Wallace na konferenci s časniki. Sestal se je z njimi, preden je zapustil Chicago in odletel v Buffalo, N. Y., kjer bo govoril na shodu.

"Procesorji živil in trgovci v žitom bodo pograbili \$50.000.000 v prihodnjih mesecih," je dejal Wallace. "To vsoto bi morali dobiti farmerji. Žito se prodaja sedaj pod ceno in dobiček se stega v žepu špekulantov. Gospodinje niso deležne koristi nižjih cen, katere špekulanti plačujejo farmerjem za žito."

Wallace je imel razgovore z reprezentanti farmerjev v Chicagu. Naznanil je, da bo ponovno govoril v Chicagu 26. septembra in 15. oktobra.

Rumunija obdolžena na kršenja pogodbe

Državni department objavil vsebino protesta

Washington, D. C., 16. sept.—Amerika je obdolžila Rumunijo kršenja mirovne pogodbe med njo in zavezniki. Izjavila je, da bivša sovražna država zapostavlja ameriške interese v Rumuniji v prilog ruskim interesom.

Državni department je objavil vsebino protestne note, katero je poslal rumunski vladi. Protest je proti rumunskemu zakonu, ki je bil nedavno uveljavljen in določa podzavljenje industriji, bank, rudnikov, transportacije in drugih podvzvetj. Rumunski vladi ga je dostavil Rudolf Schoenfeld, ameriški poslanik v Bukarešti.

Amerika trdi, "da rumunski zakon ni samo diskriminacija, temveč tudi težak udarec ameriškim lastnikom podržavljenega imetja v Rumuniji, ker ne določa plačitve odškodnine. Iz tega razloga si ameriška vlada pridržava vse pravice v imenu svojih državljanov, katerih premoženje je Rumunija zasegla. Rumunski vladi bo morala prevzeti vso odgovornost glede vrnitve lastnine ameriškim državljanom ali pa za točno izplačitev odškodnine."

Poslaniki ne bodo govorili s Stalinom

Molotov jih informiral, da je zapustil Moskvo

Moskva, 16. sept.—Zunanji minister V. M. Molotov je informiral poslanike zapadnih držav, naj opuste poskuse glede sestanka s premierjem Stalinom, ker je zapustil Moskvo in odšel na počitnice.

Molotov se ni odgovoril na protest poslanikov proti stališču maršala Vasilija Sokolovskega, ruskega vojaškega guvernerja v Nemčiji, na konferenci z vojaškimi guvernerji zapadnih držav v Berlinu. Na konferenci guvernerjev je bila razprava o ruski blokadi zapadnega Berlina. Ameriški poslanik W. B. Smith, francoski poslanik Yves Chataigneau in britski odposlanec Frank Roberts so konferirali z Molotovom v torek. Poročilo pravi, da ni bil sprejet noben zaključek. Nadaljnja konferenca med njimi je napovedana.

Poslaniki zapadnih držav so nameravali obiskati Stalina, da bi ga pridobili za svoj predlog. Stalin naj bi dal nova navodila maršalu Sokolovskemu, naj se drži dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci vojaških guvernerjev pred dvema tednoma. Poslaniki trdijo, da je maršal prezrl dogovor, ko je predložil nove zahteve kot ceno za preklic ruske blokade zapadnega Berlina.

Amerika mora biti močna, pravi Dewey

Albany, N. Y., 16. sept.—Governor Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke, je dejal, da mora biti Amerika tako močna vojaška država, da se je ne bo nobena agresivna sila drznila napasti. To mnenje je izrazil v proklamaciji dneva letalske sile. Izjavil je, da mora Amerika imeti močno in izvežbano oboroženo silo, da bo pripravljena na vse eventualnosti.

Johnston konferiral z ruskimi uradniki

Moskva, 16. sept.—Eric Johnston, predsednik organizacije ameriških filmskih kompanij, je konferiral z ruskimi filmskimi uradniki. Lejal je, da so bili razgovori prijateljski in zanimivi in da so izgledi, da bo Rusija kupovala ameriške filme. Johnston je po konferenci naznanil, da bo zapustil Moskvo in se vrnil v Ameriko prihodnji teden.

BRITSKA VLADA BO ZAVLEKLA DEMOBILIZACIJO, OJAČILA OBRAMBO

London, 16. sept.—Vlada je naznanila, da bo zavlekla demobilizacijo, pospešila rekrutacijo in ojačila obrambo, ker to zahteva napeta mednarodna situacija. Herbert Morrison, podpredsednik vlade, je dejal v parlamentu, ki se je sestel na izrednem zasedanju, da je program oboroževanja potreben, kakor tudi revizija načrtov. Dostavil je, da upa, da program ne bo povzročil panike.

Rezultat nove politike bo v podaljšanju službe vojakov v armadi, mornarjev in letalcev. Oborožena sila bo zvišana v tem letu in tvorila rezervno. V aprilu je vlada naznanila, da bo skupna oborožena sila znižana na 730.000 v tem letu. Besednik letalskega ministrstva je dejal, da se bo produkcija raketnih letal podvojila. Letala bodo poslana v vse dele britske imperije. Raketna letala britskega tipa bodo dobile Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška, ki so v vo-

Sugestije o oboroževanju Nemcev v ameriški coni

Dobile se niso odziva v državnem departmentu. Vojaške enote razpuščene v marcu lanskega leta

Washington, D. C., 16. sept.—Ker so se ameriško-sovjetski odnošaji v Nemčiji poslabšali in se pojavila nevarnost preloma, se slišijo sugestije, naj Amerika oborožuje Nemce v svoji okupacijski coni. Sugestije so eksplozivnega značaja in politični dinamit v napeti mednarodni situaciji.

Sugestije niso dobile odziva v državnem departmentu. Celo člani generalnega štaba nočejo razpravljati o ustanovitvi vojaške trdnjave na nemškem ozemlju, čeprav so za oboroževanje Francije, Velike Britanije, Belgije in Holandije proti komunizmu. Privaatno priznavajo, da bi

Indijske čete zasedle tri mesta

Severni del Hyderabadada pod kontrolo

New Delhi, Indija, 16. sept.—Indijske čete, ki so invadirale državo Hyderabad, so zasedle tri mesta. Ta so Homnabad, važno železniško križišče, 84 milj zapadno od glavnega mesta, Razakars in Khammamet.

Prve indijske čete so prodrle do točke, ki je oddaljena samo 65 milj od glavnega mesta. Muslimanske sile so se podale brez odpora na fronti pri Suriapetu.

Indijski vojni urad poroča, da je severni del Hyderabadada pod kontrolo indijskih čet. Čete se vale proti glavnemu mestu in pričakuje se, da bodo dospеле v bližino ta teden.

Glasiilo unije podprlo Trumana

New York. — The Advance, glasilo unije Amalgamated Clothing Workers, je podprlo predsednika Trumana v volilni kampanji. "Ne odobravamo vseh Trumanovih akcij, toda priznavamo mu politično drznost v zagovarjanju načel," pravi glasilo v uvodniku. "Thomas E. Dewey je predsedniški kandidat ameriških monopolistov, ne ameriškega ljudstva. Izbra med njim in Trumanom ne more biti problem."

oboroževanje Nemcev v ameriški coni lahko sovjeti razglasili za vojni čin.

Vojaški krogi trdijo, da bi formiranje nemške armade in milice bilo cenejše nego vzdrževanje velike ameriške oborožene sile v Nemčiji, toda z načrti si ne upajo na dan. Zadnje nemške vojaške enote v ameriški coni so bile na zahtevo sovjetov razpuščene v marcu lanskega leta.

Britske oblasti še niso razpuščile nemških vojaških enot v svoji coni. Znano je, da je več tisoč bivših nemških vojnih ujetnikov v vojaških enotah in delovnih bataljonih. Rusi smatrajo bataljone za vojaške organizacije. V britskih stražniških enotah so bivši poljski vojaki.

V državnem departmentu se poudarja, da Amerika-ne more predlagati oboroževanja Nemcev v svoji coni, akoprav bi se za to odločila, ker se je slovesno obvezala za denacificacijo in demilitarizacijo Nemčije. Obveznosti je sprejela s sklenitvijo dogovorov na konferencah članov sveta zunanjih ministrov.

Dogovori določajo razpust vseh nemških vojaških in napol vojaških organizacij, razorožitev in demobilizacijo. Nobena taka organizacija ne sme delovati v Nemčiji.

Nemški uradnik na ruskem sodišču

Pogajanja o preklicu blokade v zastoju

Berlin, 16. sept.—Ameriške oblasti trdijo, da bo važen nemški uradnik postavljen pred rusko sodišče in obravnava bo tajna. Ta je dr. Kurt Mueckenberger, bivši upravitelj premogovne organizacije v Berlinu. Rusi so ga aretirali in odstavili pred enim mesecem, ker ni hotel kooperirati z njimi. Od takrat ni nobenega glasu o njem.

Ameriško naznanilo pravi, da Rusi nimajo oblasti do odstavitve in aretacije uradnika berlinske mestne vlade. Naznanilo dostavlja, da je bil Mueckenberger aretirani, ker se ni hotel pokoriti nelegalni sovjetski odredbi. Obravnava pred ruskim sodiščem je povezana z rusko kampanjo proti berlinski mestni vladi, v kateri imajo protikomunisti večino.

Pogajanja med vojaškimi guvernerji štirih velesil v Berlinu glede preklica ruske blokade so v zastoju. Možnost je, da bodo premeščena prihodnji teden v Pariz, kjer se bodo sestali zunanji ministri štirih velesil. Ministri se bodo udeležili zasedanja generalne skupščine Združenih narodov. Vprašanje ruske blokade zapadnega Berlina bo morda prišlo pred skupščino.

Besednik Velike Britanije je okrcal ruskega generala Alexandra Kotikova. Dejal je, da je njegova glava napihnjena, ker se postavlja za poveljnika vsega Berlina, dočim je njegova beseda zakon samo v ruskem predelu mesta.

Zidovski trgovec obsojen na smrt

Bagdad, Irak, 16. sept.—Safik Ades, bogat židovski trgovec, je bil obsojen na smrt, ker je pomagaj židom v Palestini in ustanovil židovsko organizacijo v Iraku. Obsojdo je izrekel vojaško sodišče v Basri. Naložilo mu je tudi denarno kazen \$20.000.000. Smrtno obsodbo mora odobriti kralj.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Nerodnina za Združene države (taven Chicago) in Kanado \$9.98 na leto, \$4.99 za pol leta, \$2.00 za štiri leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$9.98 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nematenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Razni komentarji

Bellingham, Wash.—Zelo me zanima, kako se bo končal spor med Titom in Moskvo. Prečital sem urednikove članke o tej zadevi. Z nekaterimi njegovimi ugotovitvami se sicer strinjam, namreč da je v ozadju tega spora najbrže balkanska federacija, na drugi strani pa ne verjamem, da bi se Moskva vtkala v notranje zadeve Jugoslavije.

Brat urednik slika Moskvo kot diktatorja. Well, recimo, da to tudi je, a pozabiti ne smemo današnje razburkane čase, v katerih si stojita nasproti dva sistema! Pozabiti tudi ne smemo, da je šla Rusija skozi težke čase; ako bodo njene zavezničke formirale lastne organizacije, bo njen boj toliko težji.

Demokracija, svoboda!—to so lepe besede, ampak v današnjih časih so le besede in ničesar drugega. Če je Moskva diktator, je diktator proti zlu. Tako je z "diktaturo" dvignila svoje narode kulturno in gospodarsko, kateri so bili še pred desetletji na niski stopnji civilizacije. Ti narodi so ob meji Kitajske in v Sibiriji.

Ko so zaveznički formirali mejo med Jugoslavijo in Italijo, se je Rusija zavzela za Jugoslavijo! Če Rusija danes ne mara drugih zvez, je po mojem mnenju opravičena. Če se malo ozremo okoli, vidimo, da se isto zahteva povsod. Vzemimo za primer rimeško-katoliško organizacijo. Tudi ona ne trpi nobene druge zveze. Povsod vlada "diktatura". Če je Moskva diktatura, potem je vse naše življenje ena sama velika diktatura, posebno če nimaj denarja.

Moskva pravi, da so države v njeni zvezi "suverene". Urednik Prosvete se je cinično spotalnil ob to besedo, s čimer misli reči, da faktično niso suverene. Isto lahko trdimo o ameriških državah. Sploh je ni države na svetu, da bi bila popolnoma neodvisna od drugih. Če je katere država neodvisna, je to Zveza sovjetskih socialističnih republik, katera ima največ neizčrpanega bogastva in največ zemlje.

Pozabiti tudi ne smemo, da Rusija več ne obstoja. V okviru Sovjetske unije so države z enakimi pravicami in dolžnostmi.

Da se razumemo: Suverena država je tista, ki je priznana od drugih držav kot neodvisna država in ki si sama urejuje svoje zadeve ter z obojeno silo brani svoje meje itd. To pomeni "suverenost". Ampak dokler si ti dolžan, si odvisen! In kdo ni danes odvisen od ameriških bankirjev? Torej če ni tiste "suverenosti" v Rusiji, je ni niti pod Marshallovo "marelo", prav tako ne v senci Wall Streeta! Zatorej mora prvi držati svoje sile skupaj, ako hoče zmagati! In najbrže se Tito dobro zaveda, da je zagrešil. Toda kaj je zagrešil? To bomo še zvedeli. Mi, mali ljudje, lahko pač samo ugibljemo.

Zadnjič sem omenil, kaj mislim, kako bo na svetu čez 50 let. Z pokojni Wendell Willkie je priporočil en svet ali "One World", po vojni pa se je izkazalo, da smo kljub organizaciji Združenih narodov še daleč od tega namena. A prišlo bo in še tedaj pride znanost do svobode! Danes pa mora znanost služiti le profitu, torej ni svobodna, ampak v okovih. Ko bo enkrat ljudstvo v resnici pod vladjo znanosti, potem se bodo pričela ogromna dela. Da, kadar bo znanost svobodna, se bodo gradili veliki projekti, o kakršnih danes sploh ne sanjamo.

Kakšne pa bodo delavske plače? Kdo se bo brigal za plače, kadar bo vse ljudska last? Te-

Henry Wallace, predsednik kandidata progresivne stranke, v Burlingtonu, N. C., v razgovoru s policijskim kapetanom, ki je mirno gledal na napadale, ko so metali jajca v Wallacea. Slični prisori so se ponavljali v mnogih mestih na jugu, kjer je Wallace nastopil kot govornik. Južnjaška reakcija, kuklukskovci in diksokratni napadejo vsakega, ki se bori za pravico.

daj ne bo "nadžlovekov" ali milijonarjev, pač pa bo resnični socializem. Vsak član družbe bo moral prispevati gotov čas k produkciji, v zameno pa bo deležen vsega, česar bo potreboval. Torej ne bo nihče govoril o plačah ali privilegijih. Če opazujemo potek napredka v ZSSR in delo mladine v Jugoslaviji, lahko pridemo do zaključka, da bo v prihodnjih 50 letih svet naredil veliko večji korak k napredku kot ga je v zadnjih 500 letih. Tedaj bo sleherni človek delavec, a nihče gospodar. Ljudstva ne bodo molila zlatega teleta in se mu klanjala. Sleherni delavec bo imel tudi odprto pot do izobrazbe, zaeno pa dovolj prilik za razvedrilo. Na počitnice bo šel kamor koli bo hotel—tudi okrog sveta! Velikanske razdalje bodo zrakoplovi preletavali v kratkem času. Tedaj tudi ne bo kolonialnih ljudstev, kakor jih že sedaj ni pod Sovjetsko zvezo. Vsa ljudstva bodo enakopravna in imela modern industrijo. Sovjeti so že upeljali med svoja ljudstva šole, univerze itd.

Končno pa se to: "Diktator", ki zapove, da se moraš naučiti pisati in čitati, diktator, ki zapove kopati kanale za namakanje zemlje, diktator, ki osvobodi ženo izpod stoletnega suženjstva, je potreben in dobrodošel diktator!

Upam, da pride v petdesetih letih do združenja narodov, in sicer brez prelivanja krvi in uničevanja dobrin, ki so danes tako drage.

George Gornik.

Glas iz Bartonu

Barton, O.—Naj nekoliko poročam o svatbi Škofovega mlajšega sina Stanleyja. Svatba se je vršila kar na farmi pri Škofu dne 22. avgusta. Udeležba ni bila preveč velika, ker je bilo vse narejeno na hitro v sredi tedna. Vzlic temu pa je bilo veliko zabave in vsega v izobilju. Stanley je nevesto kar s seboj pripeljal. Ona je iz naše vasi, po rodu Franczinja in zelo prijazno dekle.

Zeninov brat Joe pa nam je delal kratak čas s svojo piano-harmoniko, na katero imenitno igra. Oba Škofova sinova pohajata v neke vrste tehnično šolo. Za

kaj se bosta izučila, mi ni znano. Oba sta služila Strica Sama v zadnji svetovni vojni. Joe je bil na Havajih in je videl Pearl Harbor vsak dan, Stanley pa je bil na Francoskem in v Nemčiji, torej sta videla veliko sveta in veliko izkusila. Imela sta srečo in prišla domov nepoškodovana. Oba sta imela čin četovalce. Takoj drugi dan po svatbi pa sta se vrnila nazaj v Chicago.

Veliko se sliši in piše, da se naša mladina odtujeje, kar pa ne odgovarja resnici. Otroka ima vsak takšnega, kakršnega vzgoji! Razumljivo, če otroke gonimo v kovačnico laži in če čitajo samo kapitalistične časopise, to ne more dobro vplivati nanje. Mladina je ukaželjna, toda kaj to koristi, ako čita samo zavajalne časopise, kateri zlasti sedaj tako tulijo o komunizmu. V kinematografih tudi ne kažejo drugega kot ravbarije in druge pustolovščine. Torej vsepovsod sama lumparija!

O Škofovih sinovih pa lahko rečem, da sta vzgojena v naprednem duhu, kar je zasluga naprednih staršev. Da, resničen je star pregovor, ki pravi, da jabolka ne pade daleč od drevesa.

Sedaj pa nekoliko o ameriškem delavcu. Smešno se mi vidi, ker je ameriški delavec v politiki tako slabo podkovan. To ga zelo tepe, a siromak tega ne vidi. Nosi svojo kožo na prodaj, na stavkovno stražo, kjer ga večkrat policisti pretepejo, včasih dobi tudi kroglo, a kljub temu se ne zdrami! Kdaj se bo delavec toliko spameštoval, da bo uvidel, da je njegova stavkovna straža v volilni koči? Če bi znal pravilno voliti, bi izvolil take ljudske zastopnike, kateri ne bi pretekrali stavkolomcev. Pa ne samo to! V pravičnem družabnem in gospodarskem redu sploh ne bi bilo stavkolomcev.

Čez nekaj mesecev bodo glavne volitve in delavec ima vsjo priliko, pokazati svojo moč, vendar pa ni upanja, da se bo zdramil, kajti so ga preveč zastrašili s komunizmom.

Apeliram na svobodoljubne Slovence, da oddajo svoje glasove za progresivno stranko pri volitvah 2. novembra. Če ne bomo pametno izbrali naše glasovnice, se lahko zgodi, da bo tudi to deželo zajel fašizem, ki že steza svojo predržno glavo. Z Wallaceem lahko dobimo drugega Roosevelta, možno pa je, da bi bil še boljši predsednik.

Zaključujem in pozdravljam vse ameriške Slovence, posebno pa A. D. Gabrovška in Rožmana, ker so ultra napredni . . .

Louis Bregant.

Raznoterosti

Samomori na Japonskem

Ameriško časopisje rado poroča, da se na Japonskem razmere temeljito izboljšujejo, za kar ima zasluge ameriška vojaška administracija, kateri načeljuje "slaviti" general MacArthur. Razni novinarji so že večkrat sugerirali, da je treba poslati v Evropo MacArthurja, da bo tudi tam upeljal svoj "red".

Tu in tam pa zagleda beli dan kakšna novica, zakopana sicer globoko v notranjih straneh časopisov, ki da misli, da tudi na Japonskem ni vse v redu in da naše "svobodno podjetništvo" ne zna delati čudeže. Tako novica, ki pove o današnjih razmerah in življenju na Japonskem več kot vsa poročila, ki slikajo uspehe generala MacArthurja, je sledeča, ki je bila menda po pomoti objavljena v čikaški Tribuni:

"Mnogi Japonci pijejo vodo . . ." je naslov te novice, ki se dalje glasi: "Zadnje čase izvršijo mnogi Japonci samomore s tem, da skakajo v rezervoarje za pitno vodo. Razumljivo, oblasti so radi tega zelo nevoljne, čemur se ni čuditi, kajti ljudje morajo piti to vodo. Uslužbenci pri vodnih napravah sicer pravijo, da trupla ne okuzavajo vode, toda že sama misel na to je velika neprijetnost.

Očitno se je pričel val samomorov s samomorom nekdanjega najslavitejšega japonskega novelista Osama Dazajja. On je šel k vodnim napravam, ki so okrog 10 milj izven Tokija, ter skočil v kanal, ki zalaga rezervoar z vodo. Za njim je skočilo v isti kanal mnogo drugih oseb, oblasti pa poročajo, da so izvlekle iz vode že 30 trupel. Sedaj nameravajo napeljati okrog kanala bodečo žico, da odvrnejo nesrečne od samomorov."

Ta novica veliko pove, a jo je čital le malo kdo. Če bi se kaj podobnega godilo za "železnim zastorom", recimo da bi izvršil samomor kakšen sloviti pisatelj v Rusiji ali pa Jugoslaviji, za njim pa še nekaj ducatov drugih oseb, bi vse kapitalistične časopisje novice naznanilo na prvi straneh z mastnimi črkami, zaeno pa ugotovilo, da je vsled silnega terorja in gospodarskega kaosa, nemogoče živeti za železnim zastorom.

Tragični pogrebi v ameriško-sovjetskem trgovanju

V Chicago-Sunu je napisala ekonomistka Sylvia F. Porter sledeči članek o ameriško-sovjetski trgovini:

V mesecu juniju smo prodali Rusiji za manj kot \$50.000 blaga. Nekaj tednov pred tem smo mi, ne Rusi, malone pretrgali ekonomske vezi. Mi, ne Rusi, smo napovedali ekonomsko vojno!

Vse to je zame strahotno dejstvo s strahotnimi zapletki! Po mojem mnenju ni to klicanje na boj samo popolnoma izgrešeno, ampak tudi popolnoma prazno, destruktivno in brez koristi.

Kot državljanka Zedinjenih držav lahko samo opazujem z grozo razpadajoče politične vezi med dvema najmočnejšima narodoma, zaeno pa molim, da bi vendar na kakšen način zmagala razum in pamet in da bi dosegli mir.

Kot proučevalka ekonomije

MAURICE J. TOBIN
novi svetni delavski tajnik.

domnevam, da lahko presojam našo ekonomsko politiko nasproti Rusiji. Trdno sem prepričana, da delamo na tem polju tragične pogreške.

Prve mesece v tem letu so Zedinjene države in Sovjetska unija zamenjavali vsak mesec za milijone dolarjev blaga. Mi smo ji v prvi vrsti prodajali stroje, ona pa večinoma krom, magnezij, kadmij, ribe, kožuho vino, les in podobno.

Ob času kongresne debate o Marshallovem načrtu, so kongresniki ostro kritizirali naše pošiljateljve Rusiji, češ da so rabljene za oboroževanje. Rezultat te kritike je bil, da je kongres sprejel prepoved izvažanja materiala, ki se lahko rabi v militaristične svrhe. V mesecu maju se je naš eksport v Rusijo pogreznil na \$200.000. V juniju pa je nize, tako da sploh ni bil zapisan v regularnem trgovinskem katalogu. Na drugi strani pa mi še vedno kupujemo od Rusije veliko množino magnezija, kroma in kadmija, kovine, ki se rabijo pri izdelovanju orožja.

Kaj pa je v tem tako strašno? Tukaj navajam štiri glavne vzroke, kateri po mojem mnenju jasno pričajo, da je naše stališče napačno, nepledno in destruktivno:

1. Trgovina je še eno polje, na katerem se bi lahko vrtila kooperacija med Sovjetsko unijo in Zedinjenimi državami. Mor-da ne moremo doseči sporazuma v ideologijah, lahko pa bi ga dosegli v medsebojnem trgovanju. Po tej poti je možno priti do sporazuma na drugih področjih. Vzlic temu pa smo mi, ne Rusi, porušili to podlago za sporazum.

2. Trditve, da mi ne smemo pošiljati v Rusijo nobene stvari, ki bi se lahko rabila za orožje, nima prave podlage. Razumljivo, da ne smemo razkriti naše vojaške skrivnosti, toda za menjava pluga za platinjo je popolnoma na mestu. Seve, če bomo postavili našo trgovino na podlago, da ne smemo eksportirati nobene stvari, ki se bi lahko porabila v vojne svrhe, potem sploh ne moremo trgovati. Dandanes, v dobi totalne vojne, se rabi vsako blago in tvarina pri izdelovanju orožja.

3. Če mislimo, da bomo po tej poti prepričali Rusiji, da ne bo dobivala materiala, ki ga potrebuje, se zelo motimo. Rusija ima zlato in lahko plača; ona lahko snubi ali pa grozi prodajalcu. Ona bo dobila material, ki ga potrebuje, pa naj se mi še tako deremo. Najbrže bo dobila naše blago v kakšni drugi državi, a pod drugačno znamko.

4. Ta ekonomska politika napram Rusiji samo vzpostavlja nove zapreke in zadržuje ekonomsko obnovo v drugih državah. To ni pot v mir, ampak v novo svetovno vojno!

Znanstveniki "beže" iz atomskih laboratorijev

Bedasto postopanje kongresnega odseka za raziskovanje protiameriških dejavnosti ima že dalekosežne posledice tudi na polju znanstvenega eksperimentiranja in raziskovanja atomske energije.

Ta odsek je ošmiral že mnogo uglednih liberalcev v tej deželi, tako tudi mnogo atomskih znanstvenikov, kateri so znani kot naprednjaki. Razumljivo, da ne ugaja nobenemu znanstveniku, da bi ga politično terorizirali nazadnjaški politiki, kot so člani omenjenega odseka. Radi tega je pred kratkim resigniral okrog 40 odtistotov atomskih znanstvenikov, ki so bilo v atomskih laboratorijih v Oak Ridge, Tenn.

Ray Stoughton, predsednik eksekutivnega odseka znanstvenikov in inženirjev v Oak Ridge, je izjavil, da radi teh resignacij že trpi delo v raziskovanju atomske energije. "Odsek za raziskovanje protiameriških aktivnosti močno ovirata delo na področju atomske energije s tem da blati znanstvenike in vzpostavlja nad njihovim delom totalitarno klimo."

Klanovska zmag v Georgiji

V Georgiji so zaenji teden imeli primarne volitve, pri katerih so zmagali klanovci, pristni fašisti na jugu. Za governorja je zmagal njih kandidat Herman Talmadge, sin pokojnega Eugena Talmadga, ki je bil leta 1946 izvoljen za governorja, toda je umrl par dni prej predno je imel zasedati governerski stol. Klanovci so potem uprizorili puč in na očetovo mesto posadili sina Hermana, sedanjega zmagovalca. Ker je večina legislature izvolila na izpraznjeno mesto podgovernerja, je Georgija nekaj časa imela dva governorja, dokler ni državno vrhovno sodišče odločilo proti "kronprincu" Hermanu Talmadgu.

Kdor v Georgiji, sploh v vseh južnih državah zmagal pri primarnih volitvah na listi demokratske stranke, je tudi izvoljen. Končne volitve so le gola formalnost. Odločilne so primarne volitve, ker pride na jugu v poštev le ena stranka: demokratska, ki je povsem totalitarska. Na oblasti se drži s strahovladom, korupcijo, volilnim davkom in enostavnim zanikanjem osnovnih državljanških pravic milijonom državljanov, zlasti pa zamorcem. Politična demokracija je na jugu največja farsa.

Ker je v Ameriki po vojni v teku gromovita kampanja za "demokratiziranje" vzhodne Evrope in Sovjetske Rusije, kakor tudi za očiščenje vlade vseh "prevrtnih" in "protidemokratskih" elementov, bi človek pričakoval, da bo ves "demokratski" tisk in radio s kongresnim neameriškim odborom in zvezno vlado vred zdaj—ako prej niso hoteli—posvečal vso pozornost tem klanovskim volitvam v Georgiji, sploh širom vsega juga in zahteval upostavitve politične demokracije doma.

Toda nič takega se ni zgodilo in se ne dogaja. Človek je moral brskati po meščanskem tisku, da je izvedel o rezultatu teh volitev v Georgiji. Z drugo besedo: organi javnega mnenja, ki so zadnja leta izbruhalj iz sebe milijarde besed za "obrambo demokracije" širom sveta, zlasti pa v Italiji, Franciji, na Poljskem, Čehoslovaškem, Ogrskem, širom vsega Balkana—ti protektorji in "zagovorniki svetovne demokracije" se čisto nič ne zmenijo za protektiranje demokracije v lastni deželi. Zmagali fašistični klanovci v Georgiji ali v kakih drugih državah Unije jim je deveta briga. Treba je rohneti proti totalitarskemu kooomunizmu, vihteti rdeče strašilo in pražiti coprnice. Ni čudno če v Evropi, zlasti v sovjetski sferi pravijo, da jim ni za tako "demokracijo".

Herman Talmadge je zmagal v Georgiji s klanovsko parolo "bele nadvlade", kakor tudi radi posebnega političnega ustroja, s katerim se reakcija drži na krmilu. Zvezna ustava sicer pravi, da se ne sme nikomur kratiti ali zanikati volilne pravice rade rase, polti ali nekdanjega suženjstva (previous condition of servitude). Ampak Talmadge se je v svoji kampanji ob čikanju to-baka zaklinjal, da pod njegovim režimom ne bo imel noben "niger" pravice do glasovnice.

S to "platformo" je šel pred volilce iz razloga, ker so se zadnjih par let zamorcem sem in tam osmellili, se registrirali in šli na volišče. Po deželi sicer ni bilo dosti takih primerov, zlasti ne v nekaterih okrajih, večje številce pa po mestih, kjer se počutijo nekoliko bolj varni. V okraju Taylor je leta 1946 šel na volišče samo en zamorec—vojni veteran—toda drugi dan je bil ustremljen radi svoje predrznosti. Tudi pred zadnjimi volitvami je divjal prvi teror proti zamorcem zlasti po deželi. Klanovci so jim grozili na vse načine, na predvečer volitev tudi puščali pred hišami male papirnatke rakve. V nekem okraju je bil tudi to pot ustreljen neki zamorec, ker je šel na volišče. Po več okrajih so jih stotine črtali iz volilnega imenika, drugod pa so jim stavili absurda vprašanja in jih s tem diskvalificirali. Poleg volilnega davka, rasne segregacije in diskriminacije in terorja imajo tudi razne druge šikane, na primer "educational tests". S tako "šolo" lahko diskvalificirajo vsakega nezaželjenega volilca, pa naj bo bel ali črn.

Toda to še ni vse. V Georgiji imajo tudi še danes sistem indirektnih volitev. V tej državi je odločilno to, v kolikih okrajih zmagala kandidat, ne pa večina glasov. Okrajji so razdeljeni v tri razrede: v velike (po prebivalstvu), srednje in male. Največji okrajji imajo po tri glasove, srednji po dva, z najmanj prebivalci pa enega. V državi je samo osem okrajjev s tremi glasovi, 30 z dvema glasovoma vsak, 121 pa z enim glasom. Osem največjih okrajjev ima na primer eno tretjino prebivalstva države, toda samo 24 glasov. Okraj Fulton, kjer je mesto Atlanta s pol milijona prebivalcev, pri volitvah nič več ne šteje nego okraj Troup s 45.000 prebivalci.

Ta volilni sistem, v katerem ni nobenega sluha o kakšni demokraciji, je bil uveden zato, da politični bossi in njih gospodari lahko poljubno dominirajo državo s čim manjšimi kampanjskimi stroški. Vse kar je potrebno je to, da se koncentrirajo na najmanj obljudene okraje in poskrbe, da njih kandidati dobe v njih večino in zmagajo v njihova. Te okraje je razmeroma lahko kontrolirati, ker je med bednim podeželskim prebivalstvom še večja nevednost, rasni in drugi predsodki še bolj vkoreninjeni nego po mestih. Če brenkanje na predsodke in ignoranco pa hujškanje proti zamorcem ne zadostuje, so na razpolago pa dolarji za kupovanje glasov.

Demokratska stranka v Georgiji, kakor po vsem jugu, je 100% v rokah notoričnih in najbolj brezvestnih pa korumpiranih političnih valpetov, ki imajo svoje sedeže navadno na okrajnih sodnih hišah. Ti politični valpeti so stoprocentno v zakupu raznih wall-streetskih korporacij in privilegiranih interesov. Harper's Magazine za september (ena boljših revij) ima zelo informativen članek, v katerem je med drugim tudi pojasnjeno, na kak način velekapital s severa kontrolira in manipulira vso politiko v Georgiji. Sicer velja to na splošno za vso deželo, toda na jugu in zlasti v Georgiji je ta praksa: odprt zakup dominantne politične stranke po velekapitalu, še bolj notorična. Ravnatelj korporacij in drugih bižniških interesov so odprti lastniki demokratske stranke.

DVA TEDNA V INDIJI

I. Švajber

Popotni zapiski

(Nadaljevanje in konec.)

Raješvar Rao, ki pripada hajdarabadski študentovski zvezi, sporoča, da ima v "neodvisni in od angleškega jarma osvobojeni" kneževini Hajdarabad sam maharadža ali nizam, kar mu pravi, 5.100.000 oravov zemlje, ki mu letno donosa 25.000.000 rupij, dmarjari na njegovih poljih pa zaslužijo na mesec po 10 do 12 rupij. V doljni Burmi, v pokrajini Pegu, Hantavadi, Insein Miangma, je zemlja do dveh tretjin v rokah fevdalcev.

Tudi v Kalkuti najdeš marsikaj, kar ti pojasi in izpopolni poročila delegatov.

Brž ko stopiš iz hiše na cesto, te že obda množica razčepanev. Če neseš v rokah kakšen zavojček, se ti brž pridruži množak z velikim plosko kosarom: "Gospod! Jaz sem kuli. Dovolite, da vam ponese prtljago..."

Osemleten čistiščevljev nam sledi dolgo in nas skuša v zaslišanje angličini prepričati, da imava na škornju madež in da se bodo škornji svetili dva tedna kakor sonce, če jih bo on okrtal. Fant mora sam preživljati osemglavo družino. Ne on ne njegov oče ne ded niso nikoli nosili čevljev.

Kdor koli je kdaj potoval po Indiji, ve, da je tir lakota in pomanjkanje na ogled. Čeprav to veš, te pretrese slika indijskega življenja. Desettisoči neverjetno razčepanih in skoraj nagih ljudi tavajo kakor senice po cestah ali brskajo po odpadkih, da bi našli olupek oranže ali banane. Beda v tej deželi je strahotnejša kakor je moreš dopovedati. Nesprotja v Kalkuti jo napravljajo še očitnejša.

Velicasta je palača gubernerja zapadne Bengalije. Obdana je z visoko kovinsko ograjo, za katero vidiš negovane livade, cvetlične nasade in vodomete. Ob vhodu se košati lev iz mavca, ki ima prednjo šapo položeno na zemeljsko oblo. Onkraj ceste, prav nasproti vratom, pa je legel na pločnik berač. To vam je docela izsušeno bitje, ki je še kaj podobno človeku. Vsa njegova obleka je ozek prepas čez ledja. Leži podolžno na kamniti pločnici in dviga roke.

Mlada ženska nese v naročju dvehletnega otroka. Komaj še lahko prestavlja noge in izčrpani, negibni otrok visi kakor mrtev na njenih ramenih. Ženska sledi nekemu ameriški gentlemanu in ga prosi za majhen dar, pri čemer ponavlja: "Maharadža, maharadža!" Zdajci pa ameriški "maharadža" obstane in ji zagrozi s pestjo, nakar ga prestrašena ženska pusti v miru.

V razkošnih nočnih zabaviščih plešejo pod jasnim nebom nališpane tuje dame s svojimi kavalirji ob tuljenju džeza, ob šumenju vodometov in bučanju močnih ventilatorjev. Ulice dalje, na drugi strani, pa spe na golih tleh številni ljudje, ki nikoli niso imeli strehe nad seboj.

Razumemo ogorčenje in sovraštvo, s kakršnim govore delegati mladinske konference o početu imperialistov v južnovzhodni Aziji. Mladi Indijci, Burmani in Malajci si ne delajo nikakršnih iluzij o sedanjem stanju v svojih deželah. Vsi vedo, da se bo treba še boriti za pravo neodvisnost Indije, Burme ali Malaje.

Angleži so iz Indije "odšli". Izročili so oblast tako imenovane "narodnemu vodstvu" v Indiji in Pakistanu, oziroma maharadžam in knezom. Toda tuji imperialisti so si docela pridržali nadzorstvo nad gospodarstvom te dežele, še zlasti nad industrij.

Da, industrija! Tisti čas, ko smo se mudili v Kalkuti, je bila tam indijska industrijska razstava. Veliki lepaki in časopisni oglasi so skušali privabljati občinstvo. Razstava naj bi, kakor so pisali listi, prikazala "velike pridobitve tehnike in obrti v Indiji."

Obiskali smo razstavo. Ozki prašni drevedni zakrneli parka so imeli na vsaki strani majhne paviljone v slogu prodajalnic pešavarskega bazarja. Brž pri vhodu je stalo več tankov, ki so bili domačega izdelka, zraven pa oklopni avtomobili in topovi angleškega izdelka. Na nekem tovrstnem avtomobilu so v Bombaju redna montirali grobo ob-

delan lesen okvir. Toda obiskovalci se brigajo zgolj za tkanine in rezbarije iz slonove kosti, saj so ti indijske posebnosti že iz silve davnine. Modernih strojev ali naprav na razstavi ni bilo. In to v deželi, ki ima toliko železne rude in premoga! Kolonijam se pač ne spodobi, da bi imele težko industrijo. Kolonija je vladajoči državi privesek za dobavo surovin. V tem pogledu so bila angleška oblastva vselej in vesokrog dosledna.

Na neki seji konference je izvaljal Satjapal Dang, predsednik vseindijske študentovske zveze:

"Kje je neodvisnost, kje je demokracija? Kje je nacionalizacija zemlje in poglavitnih panog industrije? Vse to se je izkazalo za slepo. Načrt nove ustave za Indijo je v posmeh pričakovanju ljudstva. Diktatorska pooblastila za predsednika, nikakršnih zajamčenih pravic za delovno ljudstvo, ohranjenе kneževine... Kaj naš delovna mladež pričakuje od takšne vladavine? Ostali smo kolonija; samo zunanji obvesek se je spremenil. Le s strnitvijo naših sil in s silami napredka in demokracije na vsej zemeljski obli bomo postali močnejši kakor naši sovražniki in si bomo lahko priborili resnično neodvisnost."

Dne 2. februarja je bilo na čast konferenci mestno zborovanje z geslom: "Roke stran od Azije!" Od Majdanskega trga do parka in stadiona Dežbandu je 9 km daleč. Kljub zgočemu soncu se je zbralo čez 17.000 ljudi. Tu so bili delegati in gostje konference, delovna mladina Kalkute in kmetje iz bližnjih vasi. Demonstracija je zapolnila vso dolgo cesto, da je bil promet prekinjen. Poleg nas so stopali mladi Bengalci, ki so vzklíkali parole. Eden je pričel peti naprej, drugi so povzeli vzklík: "Inkvila sindabed—Naj živi revolucija!" —"Samrad Džodab Azija čoro!" —"Z imperialisti ven iz Azije!"

Iz velikih rjavih tramvajev in odprtih zelenih avtobusov, ki so zastali sredi žive reke, čujemo pozdravne besede. Vsi pločniki so polni in tisoči opazujejo pohod z oken in balkonov.

"Dol z njim, dol!" mu odgovore tisočeri glasovi v oglušujočem zboru.

Mračilo se je že, ko so prišli demontstranti v park Dežbandu. Posedli so po travi, ki je bila še vroča od sončne pripeke. Predstavniki delegacij se zbero na tribuni. Pozdravljajo zbor in poročajo o konferenci in njenih nalogah. Nina Zvanija, ki spre govori v imenu sovjetske delegacije, je toplo pozdravljena. Sploh sprejema indijska mladina sovjetsko delegacijo povsod prav prisrčno. Radi bi čim več zvedeli o našem življenju. Zanimajo se za kolektivno gospodarstvo, za obrtne šole, industrijo, književnost, gledališče in sport. Obšipajo nas z vprašanji, ki jim ni konca ne kraja. Številni poročevalci oblegajo vodo naše delegacije.

Zadovoljni smo opazili, da marsikateri mladi Hindujev pozna razmere v Sovjetski zvezi in njeno zunanjo politiko. Sovjetsko književnost poznajo in cenijo. Ko je neka indijska ljudskogledalska družba privedla poseben večer s plesom in petjem, so nas seznanili s skupino mladih književnikov. Eden izmed njih je preložil nekatere pesmi Konstantina Simonova iz angleščine v bengalščino. Zdaj objavlja v nekem kalkutskem listu svoj prevod Simonovljega romana "Dnevi in noči". Napredne plasti indijske inteligence poznajo in cenijo Gorkega, Majakovskega, Šolohova...

V največjih kalkutskih bioskopih so predvajali sovjetski barvnifilm "Parada mladosti". Gledalci so ga venomer prekinjali z burnim odobravanjem. Ob koncu razstave se kar niso hoteli raziti.

Na povratku iz Kalkute smo se ustavili v Delhiju. V novem Delhiju je vse snažno in spodobno; nizke bele in rjave vile se skoraj izgubljajo v bohotnem zelenju pravih akacij. Novi Delhi so začeli graditi leta 1911, ko se je na jugu pričelo širiti uporniško gibanje in so Angleži skle-

nili, da bodo preložili metropolo iz Kalkute proti severu, ki je po njihovi sodbi bolj miren. Vse važne ustanove, poslaništva, banke in rezidence velikih maharadž so v našem mestu.

Stari Delhi je navadna Indija: ozke ulice in majhne bajte; trumne umazanih, sestradanih Hindujev in muslimanov. Pešci stopajo na blago, ki je razprostrto kar na pločniku, z nogami odrišajo smrdelice kopice gnjajočih pomarančnih in bananskih olupkov.

Ogledujemo si znamenitosti Delhija. Tu je veličastna mošeja Kutb-ud-din Aibek. Njen 80 metrov visoki minaret je kakor iz treh orjaških šahovskih stolpčev, postavljenih drug na drugega. Mošeja stoji že nad 700 let. Naokrog vidimo razvaline starih stavb in pokopališča mohamedanskih vladarjev. V Red Fortu (Rdeči trdnjavi)—v stari trdnjavi velikih mogulov—so ohranjeni čudoviti spomeniki mohamedanske gradbene umetnosti. Palača šaha Džahana, biserna mošeja, marmorni paviljoni, vse to je kakor iz Tisoc in ene noči. A tudi tu ni nič motilo angleških kolonizatorjev, da ne bi bili zraven postavili visokih zoprnih vojsk in za svojo vojsko. Ti si v kamniti zaboji razblinijo vso praviljenost.

Da bi okrepili svoje gospodarstvo, so kolonizatorji vselej "ščitili vsa verstva Indije": islam, budizem, hinduizem in drugo. Vsa ta verstva kultivirajo kot najbolj mračne predsocke in verovanja. V mošeji Džama Mašid iz 17. stoletja je poseben oddelek, kjer razkazuje mlad duhoven zapovrstjo "prvi in drugi zapisek korana", ki ga je bajje napisal Mohamedov posnovenec. Nato pokaže marmorno ploščo, na katero je prerok Mohamed nekoč postavil svojo noge. In zgodil se je čudež: marmor se je topil kakor vosek, da je ostal odtis noge shranjen, marmor pa je brž nato okamenel... Nadalje si lahko ogledamo Mohamedove sandale iz velbiodnega usnja in debelo rjavo kocino iz preokrove brade. Ko so nam pokazali vse te relikvije, so nas še poprosili za milodar "v prid svetliču" in "za molitve v naše zdravje."

Ni se še polegel trušč, ki ga je zbudil umor Gandhija. Pred mestom stoji na praznem prostoru betonski oder, obdan z bodljikavo žico. Tu so nedavno sezgali Gandhijevo truplo. Na betonu leže uveli cvetni listi nekakšnih divjih zimskih rož.

Mladi Hindujev v beli ljudski noši se pripelje na motornem kolesu, sname venec z ramena in ga položi pred postament. Potem nam pripoveduje v skrbno zbranih angleških besedah, kakšne so bile svečanosti ob sezigu trupla.

"Tu vam je stalo morje ljudstva. Pandit Nehru je bil tu in Patel je bil tu in z vsega sveta so se zbrali ljudje. Pepel so razdelili med zaupnike iz provinc in ti so ga potem vrgli v vodo. Peščica pepela je tu pokopana. On ni maral, da bi se Hinduiti in muslimani klali. Paj saj veste, da je nekaterim ljudem to v prid. Ti so ga tudi umorili."

Zgroženo govori naš sobesednik o fašističnih morilcih iz Raštrije Sevok Šangh. Prevod imena te organizacije se glasi: "Družba državnih služabnikov". Pod pritiskom javnega mnenja so oblastva razpustila to organizacijo in nekatere člane zapr-

li, pač pa zato, da bi jih zaščitila pred ljudsko jezo.

Člani indijske vlade radi govore na svojih javnih nastopih o demokraciji in svobodi. To jih pa nikakor ne moti, da ne bi zverinsko zasledovali komunistične stranke, ki se bori za enotnost in pravo nacionalno neodvisnost Indije. Samo tu v Delhiju so v dveh mesecih petkrat preiskali poslopje centralnega komiteja KS in poljeja je vse prebrskala, plenila, zapirala.

Oblastva pripravljajo prepoved komunistične stranke. Nikomur ni skrivnost, da so pregon komunistov zapovedali angleški imperialisti.

Mladinska konferenca dežel južnovzhodne Azije bo nedvomno zapustila globoko sled v političnem življenju današnje Indije. Delavnost udeležencev na tej konferenci pečuje o splošnem razmahu nacionalne in politične samozavesti azijskih narodov.

Milijonske množice delovnega ljudstva ne morejo in nočejo več živeti po starem. One razumejo pravi smisel zvitih mahinacij imperialistov, ki bi radi nadaljevali svojo oblast v Aziji pod novim plaščem. Vedno širše ljudske množice se vključujejo v borbo proti imperializmu. In ta borba se ne more končati drugače kakor s popolno zmago sil demokracije in napredka nad silami reakcije in teme.

MARŠAL TITO V KROPI

Ljubljana. — Starodavna Kropa na Gorenjskem, znana po svoji kovinarski industriji, je sprejela 6. avg. v svoji sredi kot gosta največjega sina naših narodov, maršala Tita.

Maršal je prišel na obisk v Kropo popolnoma nepričakovano; na ulici ob potoku, ki teče skozi kraj, je bilo tistega dopoldneva samo nekaj žena in otrok. Ker niso takoj spoznali maršala, so ga radovedno opazovali in mu dajali na njegova vprašanja razna pojasnila o življenju Kropce in prebivalstva ter o raznih stavbah, za katere se je gost zanimal.

Slika pa se je mahoma spremenila, ko je nekdo vse razburjen in vesel vzklínil: "Pa saj to je tovariš Tito!"

Vzklik je šel od ust do ust, od človeka do človeka in kot bi trenil se je razgibala vsa Kropa. Ljudje so prihili iz hiš in s polja in vse prebivalstvo je obkolilo priljubljenega voditelja naših narodov. Zbrani ljudje z mladino na čelu so sprejeli maršala do šole in vsi so z vzklikanjem pokazali svoje veselje, da imajo v svoji sredi maršala Tita. Neka stara ženica pa je korajžno pristopila k maršalu, mu stisnila roko in ga pozdravila v imenu vsega prebivalstva. Takoj nato je stopil do maršala Tita tudi 87 letni kovinarski delavec Valentin Šolar, eden izmed ustanoviteljev kovinarske zadrave v Kropi "Plamen" ter mu izrekel dobrodoščilo še posebej v imenu kropskih kovinarjev. V spremstvu upravitelja kovinarske šole inž. Jožeta Bandelja, učitelja v gimnazijem tečaju prof. Franca Kapusa, direktorja bolnišnice gimnazije Simona Lenarčiča ter drugih, si je maršal Tito ogledal nato šolske prostore in se zelo zanimal za uspehe učencev, nakar je v spremstvu vsaga

la, pač pa zato, da bi jih zaščitila pred ljudsko jezo.

Člani indijske vlade radi govore na svojih javnih nastopih o demokraciji in svobodi. To jih pa nikakor ne moti, da ne bi zverinsko zasledovali komunistične stranke, ki se bori za enotnost in pravo nacionalno neodvisnost Indije. Samo tu v Delhiju so v dveh mesecih petkrat preiskali poslopje centralnega komiteja KS in poljeja je vse prebrskala, plenila, zapirala.

Oblastva pripravljajo prepoved komunistične stranke. Nikomur ni skrivnost, da so pregon komunistov zapovedali angleški imperialisti.

Mladinska konferenca dežel južnovzhodne Azije bo nedvomno zapustila globoko sled v političnem življenju današnje Indije. Delavnost udeležencev na tej konferenci pečuje o splošnem razmahu nacionalne in politične samozavesti azijskih narodov.

Milijonske množice delovnega ljudstva ne morejo in nočejo več živeti po starem. One razumejo pravi smisel zvitih mahinacij imperialistov, ki bi radi nadaljevali svojo oblast v Aziji pod novim plaščem. Vedno širše ljudske množice se vključujejo v borbo proti imperializmu. In ta borba se ne more končati drugače kakor s popolno zmago sil demokracije in napredka nad silami reakcije in teme.

S to mislijo samo po dveh tednih zapustili Indijo.

prebivalstva krenil pred tovarno vijakov in žebelj "Plamen", kjer ga je sprejela skupina delavcev in delavk. Tu je pozdravil maršala Tita direktor tovarne Jože Videtič, ki mu je izročil v dar lep kovinski izdelek, nato pa, po ogledu tovarne, izrekel prošnjo: delavstva, zbratega na tovarniškem dvorišču, da jim spregovori nekaj besed. Maršal Tito se je prošnji rad odvalil in med odobravanjem spregovoril med drugim tele besede:

"Tovariši in tovarišice! Nisem prišel sem, da bi govoril, prišel sem, da vidim to staro vas, toda, če vi to želite, vam moram reči, da me je zelo ugodno presenetilo dejstvo, da sem v vaši vasi našel tako važno in koristno tovarno za naš petletni plan, za našo industrializacijo. Steer ni velika, po svojem pomenu in izdelkih pa je zelo važna. Zelo prijetno me je tudi presenetilo, ker sem tukaj našel mladino, ki se marljivo uči, ki si prizadeva, da bo čimprej s svojim znanjem služila naši državi, služila izpolnitvi našega petletnega plana."

—Ob teh besedah je navdušenje naraslo in prebivalci so zvovali jeli vzklikati: Tito! Tito! Živela Titova mladina!—Maršal je nato pohvalil prizadevanje učiteljev, starih delavcev podjetja, ki prenašajo svoje izkušnje s pomikom na mladino, kar bo koristilo vsemu našemu ljudstvu, nato pa naglasil, da ustvarjamo veliko delo, ko hočemo izgraditi srečno socialistično državo, v kateri bo vsak človek živel srečnejše življenje.

"Hočemo torej ustvariti srečnejšo bodočnost in za vas in za pokolenja, ki prihajajo," je nadaljeval maršal Tito. "To je, tovariši, težavno delo, ki zahteva od vsakega mladca in mladinke, od vsakega delavca in delavke, od vsakega našega kmeta največjo požrtovalnost. Reči moram, da smo najsrčnejši prav zaradi tega, ker so naši delovni ljudje sploh, vsi, ki pošteno mislijo, razumeli to veliko idejo ustvarjanja boljše bodočnosti. Delovni polet, ki se po vsej državi z ogromnim navdušenjem vse bolj razvija, nam kaže, da bomo mi dejansko mogli ustvariti tisto, kar smo si postavili kot nalogo.

Tovariši in tovarišice, nam še ni lahko, jaz to vem. Nekateri zahtevajo več kruha, kakor je to na primer dejala tukaj neka stara žena, a drugi, kakor ta vaš stari ustanovitelj te tovarne, zahteva več strojev itd. Vse to nam je potrebno. Razumijte je, da je na prvem mestu kruh, kajti ljudje morajo jesti, da lahko delajo. No, vi vsi veste, da smo morali pri delu za obnovo in izgraditev naše države vsako malenkost kupovati v tujini za zlato, a zlato so naše rude, naše kovine, naše žito itd., skratka morali smo izvažati tudi kruh, ker so nam v inozemstvu dejali, da nam ne bodo dali strojev, če jim ne damo kruha, in mi smo ga morali dati. To pa se je čutilo v življenjski ravni naših ljudi, ki so se ponekod tudi jezili na nas in nam to zamerili. Toda obljubljam vam, da letos ne bomo jedli samo kornuznega kruha, temveč tudi pšeničnega. (Odobravanje.) Zemlja je rodila boljše kakor lani, a naši delovni ljudje, delavci mladinci in vsi naši delovni državljani so izdelali v preteklem in letošnjem drugem letu petletke že mnoge predmete, ki jih je morala doslej naša država uvažati. Danes že izdelujemo doma številne stroje, za katere smo morali poprej dati zlato in jih plačevati zelo drago. A še leto, dve leti, in tedaj nam bo treba izvažati zelo malo tega, kar nam je potrebno. Kruha sploh ne bomo izvažali, razen tedaj, kadar ga bomo imeli več, kakor ga bomo sami potrebovali. Mislim, da bo do tega tudi kmalu prišlo. (Navdušeno doigratno odobravanje.)

Ko je maršal Tito naglasil koristno delo, ki ga vrše v kovinarskem podjetju v Kropi, ki naj postane kovačnica novih sposobnih kadrov, ki bodo prispevali k ureditvi velikih nalog, je nadaljeval:

"Vsi smo govorili na kongresu in povedali smo skoraj vse, kar je bilo treba. Hotel bi reči še samo toliko, da ne gledate na to, kar bo kdo pripovedoval v inozemstvu, nas to ne more in ne sme ovirati pri našem delu.

Slovenska narodna podporna jednota

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

VINCENT ČAIKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 T. J. VIDAR, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 RAYMOND TRAVNIK, gl. pomočnik tajnika 1700 Middlepoina, Dearborn, Mich.
 MARIK O. KUMEL, gl. blaginjski 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 LAWRENCE GRADISEK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 MICHAEL VZBOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 ANTON GARDEN, urednik Prosvete 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

DRUGI ODBOR
 RAYMOND TRAVNIK, prvi podpredsednik 1700 Middlepoina, Dearborn, Mich.
 JOSEPH ČULKAR, drugi podpredsednik 417 Woodland Ave., Johnston, Pa.

DRUGI ODBOR
 JON V. CERULIAK, prvi okrajni 2126 Shalerm St., Philadelphia 24, Pa.
 FRANK GRADISEK, drugi okrajni Box 28, Harbort, Pa.
 MARIK F. PRANINIK, tretje okrajni Box 216, Harbort, Pa.
 JOSEPH FIFOLT, četrto okrajni 1227 E. 90th St., Cleveland 2, Ohio.
 JOHN SPILAR, peto okrajni 2913 Randall St., St. Louis 14, Mo.
 URSULA AMBERGER, šesto okrajni 415 Pierce St., Evliat, Minn.
 BORN PETRITZ, sedmo okrajni 2420 Carmosa Ave., Los Angeles 14, Calif.
 FRANK POLSAK, osmo okrajni 203 3rd St. W., Roundup, Mont.

GOŠPERSKI ODBOR
 MATH PETROVIČ, predsednik 261 E. 126th St., Cleveland 10, Ohio
 VINCENT ČAIKAR, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 T. J. VIDAR, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 MARIK O. KUMEL, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 JACOB ŽUPAN, 1400 E. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
 RUDOLPH LISCH, 700 E. 26th St., Euclid, Ohio
 DONALD J. LOTWICH, 1897 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.

PAROČNI ODBOR
 ANTON ŠKULAR, predsednik Box 27, Lima, Kansas
 FRANK VRAČARICH, 315 Toner St., Azusa, Pa.
 RUDOLF VIDARICH, 70 Forest Ave., Johnston, Pa.
 JOHN KOSI, SR. 208 So. 6th Ave. W., Dakota 1, Minn.
 CAMILUS BARNICK, 2044 W. 67th St., Cleveland 2, Ohio

NADZORNI ODBOR
 FRANK BAITE, predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
 MICHAEL S. KUMEL, Box 28, Harbort, Pa.
 MATTHIAS J. TURK, 2044 W. 67th St., Cleveland 2, Ohio
 LOUIS KAFERLE, 18991 East Park Drive, Cleveland, Ohio
 ANDREW GRUM, 17189 Snowden, Detroit 21, Mich.

Deteljica

I.

Bilo je lani. Šla sva na goro. Nedejla se je šarilo poljevala s poljevalci: vse najpogibe je odbrala, da okrasila nako je zemljo.

B potokih je prepašala livade, doline posušila s gostim šitom. Kosatih mlajev vstavlja v nasade, lepote vse občila s toplim svitom.

Zevasta sva obšla vrh gore in je dejal: "Glej, kdor ima družico, lagodno hoja mu v višave gre

In trudi in kras in slast uživa v dvoje." Ne trati je utrgal deteljico. "Za srečo"—je dejal—"ko nas bo troje."

II.

Že leto dni se vrača mi spomin na tisto pot, prišček skupne srebe, na dolge tedne, ko sem kaprnatu dhtela v slasti skritih bolčin.

Spoznala sem globino korenin, ki v rod gredo in jih nihče ne vidi. In v meni vse je vplio: "Pridi, pridi, da boš po meni naše semlje stini!"

III.

Obišček bel po nebu pripotuje, kobali dalje in se razgleduje. Kje se je vesel, odkod, v veterni mir?

Kdo vpraša mene, kje bom dete vsial — In moja misel spremlja ga vesela, samiljeno strimim za njim v večer.

IV.

Vse, kar bilo je kdaj pričakovano, je dosorelo v slasten, senčen plod. Kar je bilo je tuje, je spoznano. Ljubezem moja sega vsapovod.

Greš skozi noč. Zvezda, ki je nad mano, spokojno sveti mi na tiso pot, in v njenim bliščem vse je objanjano, drevo in grček, reke beli prod.

Ah, prispodoba sgoji, v sonet zajetal

Ob tebi, dete, bidim in budna sanjam: vrtovne bejncvnetne, plitč anjanj; in cvet in slati sad—vse ti poklanjam.

da bi šarela dolgo mi v življenju ti, srečna zvezda mojega sonca!

Jož.

Deteljica

I.

Bilo je lani. Šla sva na goro. Nedejla se je šarilo poljevala s poljevalci: vse najpogibe je odbrala, da okrasila nako je zemljo.

B potokih je prepašala livade, doline posušila s gostim šitom. Kosatih mlajev vstavlja v nasade, lepote vse občila s toplim svitom.

Zevasta sva obšla vrh gore in je dejal: "Glej, kdor ima družico, lagodno hoja mu v višave gre

In trudi in kras in slast uživa v dvoje." Ne trati je utrgal deteljico. "Za srečo"—je dejal—"ko nas bo troje."

II.

Že leto dni se vrača mi spomin na tisto pot, prišček skupne srebe, na dolge tedne, ko sem kaprnatu dhtela v slasti skritih bolčin.

Spoznala sem globino korenin, ki v rod gredo in jih nihče ne vidi. In v meni vse je vplio: "Pridi, pridi, da boš po meni naše semlje stini!"

III.

Obišček bel po nebu pripotuje, kobali dalje in se razgleduje. Kje se je vesel, odkod, v veterni mir?

Kdo vpraša mene, kje bom dete vsial — In moja misel spremlja ga vesela, samiljeno strimim za njim v večer.

IV.

Vse, kar bilo je kdaj pričakovano, je dosorelo v slasten, senčen plod. Kar je bilo je tuje, je spoznano. Ljubezem moja sega vsapovod.

Greš skozi noč. Zvezda, ki je nad mano, spokojno sveti mi na tiso pot, in v njenim bliščem vse je objanjano, drevo in grček, reke beli prod.

Ah, prispodoba sgoji, v sonet zajetal

Ob tebi, dete, bidim in budna sanjam: vrtovne bejncvnetne, plitč anjanj; in cvet in slati sad—vse ti poklanjam.

da bi šarela dolgo mi v življenju ti, srečna zvezda mojega sonca!

Jož.

NAROCNIKOM

Detum v oktobru, na primer (Sept. 30, 1946), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poteklo naročnina. Ponovite in pravečasno, da se vam list ne ustavi.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tožniki in tožniki in člani, ki jih društvo klevlja v to zvrho.

Tihožitja in pejsaži - Novele

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

"Ali samo to? Mar ni hotelo reči sree: da bi videla, da niso vsi pozabili name?—Morda pa bo kdo res prišel, zakaj mnogo jih je potovalo tam mimo in vsi prav gotovo ne bodo pozabili ne na tiste lepe gorate kraje, ne na Praznikov topli dom; in morda bo kdo, ki se bo spomnil tudi Berte in pojde po njo. Ko smo odhajali, sem slišal nekoga, da je stopajoč pred mano, dejal na pol meni, na pol zase:

"Ko bo konec vojne, pojdem takoj sem." Po premolku je dodal z glasom nekega zadovoljstva in srečen: "Tako dobra ženska je ... Mišlim, da bi se z njo zelo razumel."

Prav gotovo bi se razumel in nemara res pojde, ko bo konec vojne.

BELA STENA

Nekje v hribih je stal kmečki dom, skoraj tak kakršni so vsi v tistih hribih. Rekel sem "skoraj" zato, ker je bil nov in je imel čudovito lepo belo steno. Stene drugih domov so v lepih vendarle nekoliko očrnele. Veter jih je ogledal in dež jih je izpral; dež, ki ga je veter metal ob steno, in prav se je sprjel na te stene. Na Hojnikovo se še ni. Do takrat.

A takrat so prišli Švabi.

V Hojnikovem domu so živeli: mladi gospodar in mlada gospodinja, Franc in Jerčka, dva otroka: Franček in Micka, stari oče Miha, dekla in hlapec, katerih eden je bil naglušen in nekam udarjen, kakor pravijo tam ljudje, drugi pa je imel gošho, kakor je po hribih navada, kar ni nič hudega, za v hribe namreč. V hlevu so živeli voli in krave dobre pasme, pa ne posebno rejeni, ovce in dve kozi s kozlom, v svinjaku nekaj svinj, na dvorišču kokoši z dvema petelinoma, pes z repom zavahanim v kolobar, dvignjenimi uhlji in močno dlako, in dve mački. To je bilo vse, razen kolikor so divje ptice prihajale k domu, zlasti pozimi, ko je gore naskok zakril globoki sneg, na dvorišču pa se je dalo vedno brskati in na dvorišču se je vedno kaj dobilo. Celo srne so zahajale v bližino doma, tudi lisjaki so se smukali okoli in lajali, ko so odhajali, ali pa, ako niso mogli k domu.

To je bilo vse.

Mirno in srečno je živel ta dom. Tam v gorah domovi srečno živijo. Ljudje se sicer kdaj pa kdaj sprejo, a to preide. Ljubijo pa se vedno. Ljubijo se po svoji kmečki navadi, na videz nekam okorelo, celo skoraj surovo, pa vendar čudovito pristrčno, toplo in vdano, kakor se tam ljubijo vse stvari. Srečen je bil dom; pomladi s cvetjem, poletja z obiljem in jeseni z bogastvom vrvtov so šle mimo in jesen je zapirala ljudi tesno v dom: v dolino ni bilo lahko priti. Sreča pa je ostala pri ljudeh in sinje nebo, tisto svojevrstno nebo nad gorami je dan za dnem poljubljalo ta dom in sonce ga je prihajalo pozdravljat in gledat, kako je tam, kaj se tam godi.

A takrat so prišli Švabi.

Mladi gospodar je bil visok, močan in pаметen fant, bilo mu je kakih pet in trideset let. Zali in ljubki gospodinjki, ki je imela jamice v licih in se je znala nad vse ljubko nasmehnjati, pa še lepše pogledati človeka s svojimi sinjimi očmi, je bilo komaj osem in dvajset let. Tam v gorah se ljudje sicer ne ženijo mladi, a pri Hojnikovih je že prišlo tako: mati jim je zgodaj umrla, oče pa, ki je bil svojevrsten možak, nekak gorski poet, človek, kakršni se v gorah redko rodijo, se je proti vsakršni navadi gorcev, pa tudi proti navadi svojega rodu odločil, da sina oženi, sam pa da se umakne in bo ob strani užival konec svojega življenja. Sicer pa mu je bilo že kar pet in sedemdeset let. Gojil je čebele in ljubil je vnuka in vnučko, s katerima je preživljal svoje življenje v sreči in zadovoljstvu.

A takrat so prišli Švabi.

Mlada dva sta se ljubila. Bila je res pristrčna, globoka in topla ljubezna, bilo jo je treba

videti. Ljubila sta se kadar koli, na poti, v gozdu, na polju, nekje pri fari. Vse zgolj po naključju in vendar kakor po velikem, do podrobnosti zamišljenem načrtu. Je že tako: ljubezna vedno tuhta, kdaj in kje bi se našla priložnost. Kakor umazan greh najde vedno več ko dovolj priložnosti, jo najde tudi lepa in vroča ljubezna. Ta ljubezna je ostala samo njuna, lepa, neoskrunjena, čista kakor pomladno majsko nebo, mehka kakor južne sape, kadar so zavele iz dolin, prepevajoča kakor šumeči smrekovi in jelkovi gozdovi za hišo po gorah.

A takrat so prišli Švabi.

Dobila sta dva otroka. Ta otroka sta bila cvetoča vejica njune lepe ljubezni in ljubezni, ki je prej cvetela samo med njima, se je zdaj razlila še na dvoje drobni, kričavih bitij s sinjimi velikimi očmi in nabreklih ustnicami, ki so znale lepo poljubljati. Otroka sta rastle; shodila sta, spregovorila, stekla sta iz hiše, stekla sta v goro, nabirala sta rože in z dedkom sta gledala brenčče čebele in spraševala po daljnem svetu, ki ga je bilo videti z gora, po svetu v dolini, po svetu onstran gora, po vsem. Bila sta vesela, lepa in dobra otroka.

A takrat so prišli Švabi.

In dedek, ki se je z enako ljubezno ukvarjal kakor z otrokoma tako s čebelami, tako z živino v hlevu, tako s psičkom, tako z mladimi nasadi za hišo, jablanami, hruskami, smrekami in jelkami, in dedek, ki je včasih rad gledal svoj mirni srečni dom, njegove bele blesteče stene, ki so žarele v svoji belini na soncu, se ni nikdar pokesal, da je mladima prepustil svoj dom: bil je srečen, ker je videl srečo drugo. Užival in radoval se je, ker so uživali in se radovali drugi in je z mirnostjo in vdanostjo vseh gorcev in vseh preprostih ljudi pričakoval, da bo nekega dne prišla božja dekla smrt, prišla tiho in preprosto in mu bo zatinsila oči in on se bo preselil nekam nad sinji nebes, od koder se bo dan za dnem oziral na svoj lepi dom z belimi stenami, na svoje otroke, na svoje vnuke, na smrekov gozd za hišo, na pašnike z živino, na svoje čebele, in na vse, kar obdaja ta dom, na ves prelepi svet in bo srečen še naprej, vekomaj srečen, ko bo videl, da so srečni tudi drugi.

A takrat so prišli Švabi.

Takrat so prišli Švabi.

Mladi Hoinik je moral gledati, kaj se je godilo v njegovem domu, kaj se je godilo z njegovimi dragimi in kaj se je sploh godilo z vsem njegovim. Nekdo si je izmislil in mladi Hoinik je po narekovanju moral pisati na belo steno svoje hiše. Pisal je s krvjo, ki se je cedila iz ženinih ran na telesa. Pomakal je kazalec svojega prsta v to kri in po narekovanju nekoga, ki je znal slovensko, je pisal na to steno, da so mu ženo oskrnili. Potem je moral gledati, kako je gori njegov dom. Stal je v družbi tistih, ki so vse to napravili in videl je: pred pragom njegovega doma je ležala njegova žena, razkrnjena in oskrnjena, a zdaj negibna. Samo kri se je še cedila iz ran njenega telesa. Nedaleč pod staro jablano je ležala njegova hčerka, mrtva, v svoji krvi. Tam je obležala, ki je tekla, da bi se, sedemletna, rešila. Ni se rešila. Krogla jo je dohitela. A tu je ležal njegov ded, tisti, ki je tako ljubil čebele in njegove otroke, živino, polje, gozd in vse, kar je tu okrog. Ležal je, pa še ni bil mrtve. Roke so se še stegovale in stegovale so se še noge, tudi glava se je včasih skušala okreniti. Pa so ga zato prijeli in vrgli v ogenj.

Mladi Hoinik je videl, kako se je ded v objemih plamenov začel še močneje zvijati, pa kako se je nato počasi, zviti in ves skrčen, ves iznakažen pomiril, vdal. Vse to je videl mladi Hoinik, samo ni videl svojega devetletnega sina, ki je ušel, pa je od nekod z vrha gledal sem dol. Najmlajši Hoinik je videl tudi svojega očeta.

(Dalje prihodnjic)

Firdusijev pogreb

Jules Lemaitre

(Nadaljevanje in konec)

Ali-Rira je ukazal, da bodo Firdusijevo truplo prenesli v Ali-Mabulov grob; in da bi bilo čas opraviti najpotrebnejša popravila, so pogreb preložili za sedem dni.

Od kraja je ljudstvo odobravalo ta ukrep; in zijala so hodila gledat zidarje, ki so delali pri Ali-Mabulovem grobu.

Toda za svečanost pripravljene venci so že veneli, ker je bilo vroče. In med ljudmi, ki so vence naročili, in cvetličarji so izbruhnil prepri:

—Naročili smo jih za dan pogreba ... Ne bomo plačevali!

—Ni naša krivda, če je bil praznik preložen, so se sklicevali trgovci.

Zmerjali so se, stekli, strgali vence; in skoki vese dni so bagdaski potoki odplavljali kupa ovelih rož ...

Nezadovoljstvo je raslo. Ker so v časopisih govorili lah-

ko samo o Firdusiju, se je pisatelj, ki so navadno v njih pripovedovali zgodbe, začela dozdevati ta slava nekoliko preveč vsiljiva.

Dva ali trije precej slavni ljudje so umrli v teh dneh, a nihče se zanje ni zanimal in njihove družine so se srdile na Firdusija, da se je tako polastil vse javne pozornosti.

Končno so mirne ljudi motile te priprave, ta nered, kriki potujočih trgovcev, ki so prodajali Firdusijevo sliko, bučen prihod odposlanstev z dežele. Čutili so, kako se v njih nabira divji srd proti temu truplu, ki jim je v napotje in ki je zaradi njega toliko hrupa. Saj niti na ulicah ni bilo mogoče več prestajati.

Poleg tega se je nekega jutra razvedelo, da se je v Bagdadu, v Korenovalniški ulici, zgodil nek nenavaden zločin.

Pomoči je bila napadena 12-členska družina; oče, mati in deset otrok. Vsaka od dvanajstih žensk je imela na levi strani isto rdečo oko, trikotno rano. Ropar bil vzrok zločina, v hiši je bilo

vse nedotaknjeno. "Zgubljali so se v domnevah."

Nenadoma so pozabili na Firdusija.

Stara Zora je videla, kako se iz dneva v dan manjša število onih, ki so prihajali, da bi bdeli pri Firdusijevem truplu. Ta večer ni bilo nikogar več.

Dobra služabnica, ki je vzdihovala in godrnjala, ko je videla, kako so v hišo njenega gospodarja navaliли tuji, se ni jezila, ker so jo pustili samo. Umila, očistila je malo stanovanje. Nato pa je tri noči čisto sama bdela pri velikem pesniku.

Na večer četrtega dne, ko je že medlela od utrujenosti, je nekdo potrkal na vrata. Vstopilo je mlado, revno oblečeno, a ljubko dekle, nedolžnega in milega obraza.

—Kdo ste?

—Zetulba, vaša sosedka.

—Ah, da. Mala šivilja z vogla. In kaj hočete?

Zetulba je zardela in zajec-ljala:

—Prišla sem pogledat ... oprostite ... A glejte, že več dni ni

nikogar h gospodu Firdusiju ... Tedaj sem si rekla: morda ni nikogar, ki bi bdel, in če bi njegova oskrbnica hotela, da bi jaz ...

Stara služabnica je objela Zetulbo. In tri noči pred pogrebom je mala delavka bdela pri velikem pesniku.

Sedela je na stolu pri vzglavju mrtveca, šivala obleke za reveže in si, da ne bi zaspala, popevala kratke Firdusijeve pesmice.

Kupili bomo si stvari prelepih, sprehajali se bomo po predmestjih; plavice modre so in rože rožnate.

Ali pa:

Dekleta, le plešite, zavrtite se.

Pela je polglasno.

In zdelo se je, da se Firdusi smehlja v svojo spleteno brado.

Tretjo noč je Zetulba pripeljala s seboj svojo malo sestrico, dveletnega otroka, ki ji je bilo ime Krika.

Ko je mala Krika videla Firdusijevo truplo, zavito v zlato tkanino, in na rokah vse polno zlatih zapestnic in obraz pobarvan, je rekla vsa zamakljena:

—Oh!

In dodala:

—Lepo!

—Poljubi ga, je rekla Zetulba.

—Prav rada, je rekla Krika.

In zazdelo se je, da se Firdusi, ki se je že dva tedna dolgočasil v svoji večnosti, sedaj zares zabava.

Medtem pa je nenavadni zločin v Korenovalniški ulici še vedno vznemirjal domišljivo. Vsak hip so naznanjali, da so morilen odkrili. In množica se je v nemurni radovednosti dan in noč drenjala pred hišo zločina.

Odposlanci z dežele, ki so čakali na Firdusijev pokop, so se porazgubili po gostilnah in po zabaviščih. In stražniki so jih morali pobrati po križiščih; do cela so pozabili, zakaj so prišli.

Vendar pa se je določenega dne, v dušični vročini, pogrebni sprevod začel pomikati.

Da bi pokazal svojo ljubezno do ljudstva, je Firdusi zahteval, naj ga peljejo v njegov zadnji dom v mrliškem vozu za reveže, in eden izmed prirediteljev se je domislil, da bi se bolj približal Mojstrovim misli, naj bi smrekov voz spremljal še "pes revežev".

Bagdaski zoološki vrt je torej preskrbel nekega kodra. A ker žival ni hotela iti za vozom, so jo za pogrebni voz privezali, ščene je vlekle verigo, se valjalo po prahu in tulilo.

Nato sta stopala Zora in Zetulba; in na kratki sta bila samo dva venca; eden iz rož in drugi iz vijolic.

Za ženskama je korakal lepi častnik, kraljevi odposlanec.

Za lepim častnikom se je z iztegnjenimi jeziki in mahdravimi rokami vlekle 50 Perzijcev, ki so rdeli in se potili pod navpičnim soncem. Vsak med njimi je moral brati govor na pesnikovem grobu; in po poti so se pahljali z rokopiši.

Mnogi so se izmuznili že med potjo. Zavili so jo v krčmo, da bi se osvežili, in žalni sprevod, ki je po malem osipal.

In za govorniki se je pomikal težek voz, poln oseb, ki so bile na videz žive, a se kljub temu niso ganile.

Kajti te osebe so bile iz voska in v pripekajoči vročini so se počasi topile in so jokale goste solze. To so bile figure iz muzeja, kjer so bile razstavljene vošče-

Janko Premri-Vojko, narodni heroj iz Primorske.

ne podobe znamenitih sodobnjakov. Mnogi med njimi, visoki uradniki, slavni učenjaki, člani raznih Akademij, Panamiki, Neraniki, Pastoriki in drugi, ki so bili primorani zaradi svoje službe ali zaradi svojega položaja udeležiti se pogreba, so prišli na bistro misel, da bi si prihranili trud in dolgočasje: namesto, da bi šli za pogrebom sami, so tja poslali svoje podobe.

In ljudje tega niso opazili; nihče namreč se ni zmenil za ta borni sprevod.

Od štirinajstih pesnikov pa ni ti eden ni prišel.

Ko je žalostni ne pa žalni sprevod, ki se je manjšal na vsakem uličnem voglu, dospel do groba Ali-Maboula, ni bilo nič pripravljene. En delavec je spal, drugi so šli pit.

Zora je tresla spečega:

—Kakšna sramota! Kaj takega? Pojdi, dečko, in poišči enega svojih tovarišev in tu pod palmo izkopljata majhno jamo za mojega gospoda. Saj ga vendar ne moremo odnesti nazaj, ali ne?

Od petdesetih govornikov se jih je deset dobro držalo; brali so svoje govore drug za drugim in brž ko so dogovorili, so odhajali, brisoč si pot.

Deseti, majhen starček, ki je ostal sam s kraljevim častnikom, obema ženskama in vozom z voščeniimi figurami, je hladnokrvno začel brati svoj rokopis:

—Zakaj se je narod zbral v tako nepreglednem številu? Komu veljajo navdušene hvalnice te množice, ki je ni moči prešteti?

Dobričina, ki je bil majh. uvaževana oseba, je pripravil zelo dolg govor, tako da sta delavca, ki sta čakala, da zasujeta grob, nestrpno godrnjala.

Prestrašeni starček je žrtvoval zaključek govora.

Zora je točila vroče solze, Zetulba pa je ihtela.

Kraljevi častnik se je približal lepi deklici:

—Vi ste brez dvoma Firdusijeva sorodnica, gospodična?

—Ne, gospod, bila sem njegova sosedka in pri njem sem bdela zadnje tri noči.

—To me presenečuje; lepa kakor ste, ste brez dvoma tudi dobra ... Toda ne jokajte več, prosim vas, obristite te lepe oči ...

Lepi častnik je nekaj časa tako govoril ... Nato se je sklonil nad Zetulbo in poljubil njene zlate lase. Kmalu je mala nehala jokati. Obrisala si je oči, prijel je lepega častnika za roko in obadva sta odšla proti mestu.

Prav ko sta stopala skozi velika bagdaska vrata, je Zetulbin

smeh zazvenel jasno kot ptičje petje.

In iz višin večnosti je stari preblaženi in predobri Firdusi z dobrohotnim pogledom sledil zaljubljenemu paru.

In ob grobu kleče je stara služabnica sama jokala za Firdusijem.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti poštno številko 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vselej zapišite: Chicago 23, Ill. To bo olajšalo delo na čikaški pošti, nam pa po pošti dostavljanje pošte.

Naročite novo knjigo o Jugoslaviji!

THE SILENT PEOPLE SPEAK (Tiho ljudstvo govori)

Je naslov nove knjige o Jugoslaviji, ki jo je napisal poznani ameriški častnik in radijski komentator Robert St. John. Lansko leto se je mudil devet mesecev v Jugoslaviji in proučeval razmere. Knjigo je napisal v Bohinjski Bistrici. Zanimala bo vse Amerikance, ki žele videti pravo sliko o razmerah v Jugoslaviji izpod peresa osebe, ki je imela priliko poznati obe Jugoslaviji—predsprilsko kraljevino in sedanjo novo ljudstvo republiko. Posebno pa bo zanimala Amerikance jugoslovanskega porekla. Naroči se lahko v uradu SANS-a, 3424 WEST 28th ST., CHICAGO 23, ILLINOIS. (V Clevelandu tudi pri tajniku podružnice št. 39 v SND.) Sansovi člani dobijo pri naročilu poseben popust (\$3.50), drugače pa stane knjiga \$4.00.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill. 19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem _____

V slučaju, da je od strani upravnitva kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se lista popravi Z bratskim pozdravom ZA UPRAVIL "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdr. države in Kanado \$8.00 Za Chicago in okolice je \$5.50

1 tednik in \$8.00 1 tednik in \$5.50

2 tednika in \$6.00 2 tednika in \$4.10

3 tednike in \$4.60 3 tednike in \$3.80

4 tednike in \$3.50 4 tednike in \$2.70

5 tednikov in \$2.50 5 tednikov in \$1.90

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.50

Isposlajte spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetni se sme le one člane in družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetni, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, te takoj naznaniti upravnitvu lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnitvo znizati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsto \$ _____

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Mesec _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družine _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslovi

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne ... Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawdale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4994